

Evanjelium z 23. februára 2020

7. nedeľa všedného dňa - Rok A - Matúš 5, 38 - 48

*Prepis komentára biblistu Fernanda Armelliniho, nerevidovaný autorom***Vtedy Ježiš povedal svojim učeníkom:**

"Počuli ste, že bolo povedané: 'Oko za oko a zub za zub'. Ale ja vám hovorím: Neodporujte zlému; ak vás niekto udrie po pravom líci, udríte ho aj po druhom; a tomu, kto vás chce vziať na súd a vyzliecť vám tuniku, nechajte aj svoj plášť. A ak ťa niekto donúti ísť s ním jednu míľu, pôjdeš s ním dve míle. Dávaj tým, ktorí ťa prosia, a tým, ktorí od teba chcú pôžičku, sa neodvracaj.

Počuli ste, že bolo povedané: "Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa. Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, aby ste boli deťmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach; on dáva vychádzať svojmu slnku nad zlými i dobrými a dáva pršať spravodlivým i nespravodlivým. Ved' ak milujete tých, čo vás milujú, akú máte odmenu? Nerobia to aj verejní činitelia? A ak pozdravíte len svojich bratov, čo výnimočné urobíte? Či to nerobia aj pohania? Bud'te teda dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.

Od nášho vzťahu s druhým očakávame výmenu, vzájomnosť. Inštinktívne, ak urobíme druhému človeku niečo pekné, očakávame odmenu, hoci len vďačnosť, úsmev; ak investujeme svoju lásku, očakávame reciprocitu a táto potreba vidieť nestrannosť v dávaní a prijímaní je našou spravodlivosťou. Táto spravodlivosť sa nám zdá taká logická, že sme ju preniesli aj na Boha: On nám udeľuje svoje milosti, naplňa nás dobrami, ale samozrejme očakáva, že mu preukážeme poslušnosť, že splníme jeho príkaz, skrátka, že to bude vzájomné... to je naša spravodlivosť.

To bolo to farizejov a Ježiša, ako sme ho počuli hovoriť:

Ak vaša spravodlivosť nepresahuje túto spravodlivosť, ktorá je spravodlivosťou farizejov, ste mimo nebeského kráľovstva, ešte ste nevstúpili do Božieho kráľovstva.

Nebezpečenstvom je teda zostať v spravodlivosti tohto sveta, praktizovať ju, čo je už veľmi dobré, v presvedčení, že sme už Kristovými učeníkmi, že sme prijali jeho ponuku nového sveta; Ježiš nás chce uviesť do Božieho kráľovstva, ktoré sa riadi iným princípom, než je princíp reciprocity logiky obchodnej výmeny. Ježiš nás vyzýva, aby sme si osvojili novú spravodlivosť, a aký je jeho návrh pre nás?

Vzťah k druhému - dobrému, zlému, priateľovi, nepriateľovi, sympatickému či nesympatickému, na tom nezáleží - už nie je založený na kalkulácii, ale na úplnej bezodplatnosti.

Učeník investuje lásku nie kvôli výnosu, výhode... ani na to nemyslí!

Miluje, koná dobro, chce život druhého, aj keď je to jeho nepriateľ, pretože to vychádza z jeho novej prirodzenosti, prirodzenosti Božieho dieťaťa.

Tak ako vinič nemôže nerodiť hrozno, nemôže rodiť trnie, aj keby chcel, pretože jeho prirodzenosť ho vedie k rodeniu hrozna, tak aj učeník miluje, pretože je to jeho nová prirodzenosť.

V dnešnom úryvku Ježiš upozorňuje všetkých, ktorí chcú patriť do nového kráľovstva, do Božieho kráľovstva, na dva ďalšie ciele, za ktoré nie je možné ísť, sú to najvyššie ľudské ciele.

Počúvajte:

Počuli ste, že bolo povedané: "Oko za oko a zub za zub". Teraz vám hovorím: Neodporujte zlému; ak vás niekto udrie po pravom líci, udríte ho aj po druhom; a tomu, kto vás chce vziať na súd a vyzliecť vám tuniku, nechajte aj svoj plášť. A ak ťa niekto donúti ísť s ním jednu míľu, pôjdeš s ním dve míle. Dávaj tým, ktorí ťa prosia, a tým, ktorí od teba chcú pôžičku, sa neodvracaj.

Počuli ste, že starým ľuďom Boh povedal: Oko za oko, zub za zub.

Myslím si, že je to najzneužívanější právna norma v dejinách práva, citujeme ju, keď chceme, aby niekto, kto nám ublížil, zaplatil, vtedy hovoríme "oko za oko, zub za zub... teraz zaplatíš". Namiesto toho sa toto pravidlo dostalo do Tóry ako múdre ustanovenie, ktoré Boh chcel obmedziť represie, ktorými sa v archaických spoločnostiach snažili udržať poriadok a obnoviť spravodlivosť. Páchateľ priestupku, keď bol odhalený, bol exemplárne potrestaný, verejné tresty boli také kruté a prísne, že všetci, ktorí boli ich svedkami, stratili chuť dopustiť sa rovnakej chyby.

Odveta slúžila ako odstrašujúci prostriedok, ale bol to jednoznačne barbarský spôsob udržiavania poriadku, vykonávania spravodlivosti.

V Biblii máme veľmi známy prípad Lamecha, potomka Kaina, ktorý si jedného dňa zavolať svoje dve nevesty Adu a Zilu a povedal im:

Zabijem muža, keď ma poškriabe, a chlapca, keď mi urobí modrinu.

Sedemkrát pomstil Kaina, ale Lamech sa pomstil 77-krát.

Práve preto, aby sa zastavili tieto excesy, Boh v Tóre stanovil "oko za oko, zub za zub", t. j. každý človek musí zaplatiť za vinu, ktorú spáchal, a nie za všetko zlo, ktoré existuje na svete a ktorého páchatelov nemožno chytiť.

Ježiš nehovorí, že je to zlá norma, pretože je dobrá, je to už krok od odplaty, ale zostáva v rámci logiky, ktorá je stále logikou spravodlivosti tohto sveta, nie je plne ľudská a Ježiš chce, aby sme urobili skok ku konečnému horizontu, za ktorý nemôžeme ísť.

Teraz vám hovorím, aby ste neodporovali zlému

Tyká si s ním, nie je to všeobecné.

Nerobte to, buďte opatrní, vstúpili ste do nového sveta, nevracajte sa na nižšiu úroveň, nestavajte sa na rovnakú úroveň ako váš útočník, odolávajte pokušeniu uchýliť sa k rovnakým zbraniam, použiť jeho metódy, pretože inak sa vrátite k staromódnej spravodlivosti, nemôžete s ním súťažiť v zlobe.

Ak vám niekto hodí blato do tváre, inštinktívne mu to vrátite, ale ak to urobíte, skončíte spolu v bahne.

Ježiš hovorí: neponižuj sa, neklesaj na túto úroveň.

Učeník musí počítať s tým, že tí, ktorí ešte stále patria k starému svetu, mu budú škodiť, a musí byť pripravený reagovať ako učeník, ako ten, kto už nepatrí k tejto logike, v ktorej sa snaží vyrovnáť.

Aby bolo jasné, Ježiš teraz uvádza štyri príklady, ako obnoviť spravodlivosť pre tých, ktorí patria do Božieho kráľovstva.

Prvý príklad:

Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nastav mu aj druhé.

Ak vás niekto udrie, normálne vás udrie, skončí to na ľavom líci, ak to skončí na pravom líci, znamená to, že to bol úder zozadu, čo bola veľmi vážna nehoráznosť, v Izraeli sa to trestalo pokutou vo výške jedného mesačného platu pre robotníka.

Ježiš nehovorí učeníkovi, aby bol láskavejší alebo miernejší vo svojich požiadavkách na nápravu, ale aby nastavil druhé líce... "nastav druhé líce". Je to samozrejme paradoxné vyjadrenie, ktoré by sa nemalo brať doslovne, veď aj Ježiš, keď dostal facku, pred veľkňazom protestoval.

Aká je odpoveď, ktorá charakterizuje tých, ktorí patria do Božieho kráľovstva? Nereaguje, nemstí sa, nevracia zlo, krivdu, urážku, ktorú dostal, pretože by to znamenalo pridať ďalšie zlo k tomu, čo sa stalo.

Musíme však byť opatrní, láska neznamena vždy a len pohladenie, v istých chvíľach sú potrebné tvrdé, pevné postoje, pokiaľ tvrdosť pramení z lásky, pramení z toho, že človek chce dobro druhého, pretože ak prijmem, že zostáva zlý, nerobíme mu dobre, musíme ho dostať von a pohladenie vždy nestačí, môžeme a musíme byť aj tvrdí.

Keď však zaujímame tvrdý postoj, musíme sa vždy najprv spýtať sami seba, z akého podnetu vychádza, pretože možno bez toho, aby sme si to uvedomovali, náš postoj nevychádza z lásky k bratovi, ale z túžby pomstiť sa, z potreby prinútiť ho zaplatiť, napraviť zlo.

Všimli sme si, že v Ježišových slovách chýba optimistický výpočet, t. j. Ježiš nehovorí: svojou dobrotou, zhovievavosťou zmeníš srdce svojho nepriateľa, spôsobíš, že sa stane dobrým... môže sa stať, ale nie je to nevyhnutne tak, že sa stane lepším, je to tak, že sa nemôžeš správať inak, pretože teraz si v Božom kráľovstve, t. j. si pohnutý božským životom v sebe, si Božie dieťa a z teba musí vychádzať len tá láska, ktorá charakterizuje tvojho Otca na nebesiach.

Takže vždy môžete reagovať len z lásky, aj keď zaujímame tvrdé postoje, musia sa rodiť z potreby vidieť svojho brata šťastného.

Druhý príklad:

Ktokoľvek vás chce vyzvať, aby ste si vyzliekli tuniku, nechajte mu aj plášť.

V Izraeli nosili muži a ženy cez bedrovú sukňu dva odevy, tuniku s dlhými rukávami alebo polrukávami, ktorá sa nosila na nahom tele, a potom plášť, do ktorého sa človek zabalil, keď bolo chladno a

Slúžila aj ako prikrývka počas noci pre chudobných.

Plášť bol taký dôležitý, že sa nedal zrekvirovať; ak si vzal bratovi plášť do zálohu a on ti večer nevrátil, čo ti bol dlžný, musíš mu plášť aj tak dať, lebo inak mu bude v noci zima.

Plášť sa nesmie ponechať cez noc.

Čo musíš urobiť, hovorí Ježiš, tomu, kto ťa berie na súd a chce ťa zbaviť tvojho plášťa?

Je jasné, že ste si vzali všetok ostatný majetok, pretože vám zostala len tunika na nahom tele.

Čo môžete urobiť?

Ukážte svoju bezpodmienečnú lásku a odmietnite sa zapájať do hádok a sporov, preto sa vzdajte aj svojho plášťa, ktorý je posledným odevom, ktorý vám zostal, a vidíme Ježiša, ktorý to praktizoval do písmena, na kríži zostal úplne nahý. Kresťan sa môže a musí usilovať o spravodlivosť, ale ak ju nemôže dosiahnuť, pretože moc je v rukách zlých a on nemá inú možnosť, ako na oplátku konať zlo, nezostáva mu nič iné, ako prijať aj stratu svojho plášťa. Prijať alebo opustiť, byť alebo nebyť členom Božieho kráľovstva.

Tretí prípad:

ak vás jeden hnevá na míľu, urobíte s ním dva.

Tu sa používa sloveso angareuei, ktoré sa v celom Novom zákone vyskytuje len dvakrát, v skutočnosti znamená "trápiť sa", jeden prípad je v našom dnešnom texte, druhý v rozprávaní o Šimonovi z Cyrény, ktorého vojaci prinútili niesť Ježišov kríž, a on sa trápil.

Často sa stávalo, že rímski vojaci alebo nejaký miestny zemepán trápili chudobných roľníkov a nútili ich nosiť bremená.

No máme príklad Šimona z Cyrény, ktorý sa vrátil z polí unavený, trápili ho.

Ježiš hovorí: Ak ťa niekto nahnevá a núti ťa ísť míľu... Keďže sa často hnevajú, bolo daných mnoho návrhov, ako sa v takýchto prípadoch zachovať;

revolucionári navrhovali vzburu, uchýliť sa k násiliu, teda ak ideš míľu a potom prídeš k rokline, ak ich postrčíš, je to to najlepšie, čo môžeš urobiť; stoik Epiktétos, nabádal k rozvážnosti, povedal: ak vám chcú zabaviť osla, nereagujte, pretože inak dostanete bitku a potom vám osla aj tak zabavia.

Ježiš nediktuje žiadne pravidlo múdrosti, nenavrhne stratégiu na obrátenie agresora a dokonca ani nezaručuje, že tvoje odovzdané správanie bude mať v dohľadnej dobe užitočný výsledok na obrátenie zlého, nie!

Žiada žiaka, aby sa správal podľa svojej prirodzenosti Božieho dieťaťa, nemôžeš kalkulovať, musíš si zachovať srdce bez akejkoľvek nevraživosti, musíš sa zdržať akejkoľvek reakcie, ktorá nie je diktovaná láskou.

Známa je posmešná námietka Juliána Apostatu, Konštantínovho pravnuka, ktorý sa pýtal:

"Ale čo by sa stalo vo svete, keby kresťania brali toto prikázanie vážne?"

Je jasné, že barbari, bezbožníci, budú mať vždy navrch"... možno. Celsus bol ešte jednoznačnejší a ešte tvrdší, keď povedal: "Ak sa však budete správať tak, ako to navrhuje Ježiš Nazaretský, zanecháte moc na zemi v rukách divochov a bezprávnych ľudí."

Toto je námietka, ktorá sa vždy vznášala od najstarších čias voči tomu, čo môžeme nazvať kresťanským pacifizmom!

Pacifizmus neznamena prijať všetko, ide o tých, ktorých Ježiš nazýva blahoslavenými tvorcami pokoja, "eirene poyoi", ktorí sa usilujú budovať pokoj a zároveň sa odmietajú uchýliť k akémukoľvek činu, ktorý by ublížil ich bratovi.

Tam, kde je násilie, akékoľvek kriminálne, politické, ekonomické, vojenské násilie a tiež akákoľvek účasť na týchto formách násilia, je znakom toho, že Božie kráľovstvo ešte nie je.

Zrieknutie sa násilia je znakom prítomnosti Božieho kráľovstva, znakom toho, že začal existovať nový svet.

Štvrtý prípad Ježiš uvádza, aby ukázal, aký veľký skok človek urobí, keď prejde z kráľovstva tohto sveta, z logiky a spravodlivosti tohto sveta, do novej spravodlivosti.

Keď vás niekto požiada o pôžičku, neotáčajte sa k nemu chrbtom

Je to štvrtý prípad, keď osoba, ktorá je možno tiež nedočkavá, požiada o pôžičku.

V Izraeli pôžička nebola, ako je to u nás, že mnohokrát je to investícia, pretože sa ukladá úrok, v Izraeli to bolo zakázané; úrok sa v Tóre nazýva "nescec", čo znamená "kúsok", ktorý dáte na krk tomu, kto je v núdzi, kto požiadal o pôžičku, bol v Izraeli človek v núdzi.

Ježiš hovorí: buďte opatrní, lebo je v núdzi!

O úroku alebo výhode, ktorú môžete získať z pôžičky, sa ani nehovorí, neotáčate sa k nej chrbtom.

Môže vás prísť požiadať o pôžičku, ale môže to byť na bývanie, nájomný byt, prácu, výhodnú cenu a možno, ako to často býva, bez väčšej diskrétnosti.

Ježiš hovorí učeníkovi: netvár sa, že nič nechápeš, nehľadaj výhovorky, nevymýšľaj neexistujúce ťažkosti, nesnaž sa preniesť problém na iných, ak môžeš niečo urobiť... jednoducho to urob.

Teraz počujeme posledný príklad obrovského skoku v novej spravodlivosti, v Božom kráľovstve:

Počuli ste, že bolo povedané: "Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa. Teraz vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, aby ste boli deťmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach; on dáva vychádzať svojmu slnku nad zlými i dobrými a dáva pršať spravodlivým i nespravodlivým. Ved' ak milujete tých, čo vás milujú, akú máte odmenu? Nerobia to aj verejní činitelia? A ak pozdravíte len svojich bratov, čo výnimočné urobíte? Či to nerobia aj pohania? Budte teda dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.

Počuli ste, že starým ľuďom bolo povedané: Miluj svojho blížneho, ale nenávid' svojho nepriateľa.

Iba prvá časť tejto Ježišovej vety patrí do Biblie, druhá veta v Biblii nie je, ale v tom čase kolovala v duchovnom prostredí.

Len si spomeňte, čo hovorili mnísi z Kumránu:

musíte milovať deti svetla, ale musíte nenávidieť deti tmy, ktoré očakávajú a musia očakávať Božiu pomstu.

V niektorých žalmoch sú aj veľmi silné výrazy, keď žalmista hovorí:

Nenávidím tvojich nepriateľov, Pane, nenávidím ich s nezmieriteľnou nenávisťou

Je to vyjadrenie odstupe, ktorý chce mať žalmista od tých, ktorí páchajú zlo, ale v Biblii nie je Boh, ktorý by hovoril, že musíš nenávidieť svojho nepriateľa... nie!

Toto nie je v Tóre!

Teraz počujeme, že Ježiš chce, aby sme urobili skok od spravodlivosti ľudí, ktorí milujú svojich priateľov a nenávidia svojich nepriateľov. Teraz vám

hovorím: Milujte svojich nepriateľov

Dôležité je, že sa tu používa sloveso "agapan", ktoré sa v klasickom gréckom používaní vyskytuje celkovo tucetkrát, nebolo použité a namiesto toho sa stalo slovesom, ktoré charakterizuje správanie Kristovho učeníka, bezpodmienečnú, bezplatnú lásku, ktorá neočakáva žiadnu protislužbu a ktorá, podobne ako tá Božia, siaha na každého, dokonca aj na nepriateľa, dokonca aj na tých, ktorí vám ubližujú;

je konať dobro a hneď odstúpiť v nádeji, že si nikto nevšimne, kto mu urobil dobre.

V gréckom staroveku sa na vyjadrenie lásky používali aj iné slovesá: sloveso "filein", cit, ktorý je spontánnou láskou, láskou k priateľom; sloveso "lerun", sloveso eros, to bolo najpoužívanejšie zo všetkých, tá láska, ktorá je honbou za krásnym, ktoré je viditeľné; sloveso "sperghein", ktoré je spontánnou láskou, ktorá vzniká medzi príbuznými.

Láska, ktorá charakterizuje kresťana, je agapé, potreba vidieť druhého šťastného, až do tej miery, že dáme k dispozícii vlastný život aj životu nepriateľa, radosť z toho, že druhý žije a je šťastný.

To je láska, ktorú Ježiš žiada od tých, ktorí chcú patriť do Božieho kráľovstva.

Láska, ktorá nie je ľahká, potom Ježiš dáva druhý príkaz: modli sa! Len ak sa modlíme, máme schopnosť vždy počúvať Kristovho Ducha v nás, toho Ducha, ktorý ho viedol k tomu, aby dal svoj život, aby neušetril ani chvíľu, ani omrvinku svojho života, ktorú by nedal tým, ktorí ho potrebovali.

Hľa, ak chceme, aby v nás tento Duch vždy pôsobil, je potrebné udržiavať atmosféru modlitby, ktorá nie je otázkou opakovania formuliek, a vždy udržiavať kontakt s myšlienkami a pocitmi Otca v nebi.

Dôvod:

byť deťmi svojho nebeského Otca, ktorý dáva vychádzať svojmu slnku najprv na zlých a potom na dobrých a dáva dážď na spravodlivých i nespravodlivých. Čo to znamená byť deťmi svojho nebeského Otca?

Život, ktorý vám dal Otec na nebesiach, sa musí prejavíť vo vás, a tento život je bezpodmienečná láska, lebo on dáva vychádzať svojmu slnku nad zlými i dobrými.

Ako si máme tento výraz vysvetliť?

Myslím si, že si myslíme, že Boh je dobrý ku všetkým, že robí dobre Títovi, Kájovi a Semproniovi, ktorí sú zlí, a že robí dobro, miluje, žehná, že naplňa dobrých svojimi dobrami... nie je to tak!

Ide o to, že Boh dáva vychádzať svojmu slnku, keď som dobrý, a dáva vychádzať svojmu slnku, t. j. bezpodmienečne ma miluje, keď som zlý.

Toto si musíme osvojiť, pretože to je Boží agapán, to je jeho láska.

Potom, keď pochopíme, že toto je jeho láska, keďže sme jeho deti, dáme to najavo našim bratom.

Matka miluje svojho syna, pretože je to jej syn, aj keď sa možno tento syn stane zlým, stále ho miluje, pretože veľmi dobre rozlišuje zlý skutok, ktorý urobil, od syna... syn je dobrý, skutok treba odsúdiť.

Boh nás šialene miluje, pretože je láska, matka, predtým nebola matkou, ale keď sa ňou stane, má prirodzenosť, ktorá ju vedie k bezpodmienečnej láske k dieťaťu, dokonca k tomu, aby zaň dala svoj život, prichádza to k nej spontánne, prirodzene, vychádza to z jej prirodzenosti matky.

Táto bezpodmienečná láska kresťana, ktorý patrí do sveta, do nového Božieho kráľovstva, pochádza z jeho novej prirodzenosti, z toho, že je Božím dieťaťom.

Potom Ježiš uvádza príklady:

Ak miluješ tých, ktorí ťa milujú, čo robíš nezvyčajne? Robia to dokonca aj pohanía.

To znamená, že ste iba spravodliví, ale ešte nie ste Božími deťmi.

Ak pozdravíte svojich bratov, čo robíte výnimočne? Pozdraviť bratov znamená zaželať Šalom, pokoj, čo znamená nahromadenie všetkého dobra, želáme to bratom... nie, nerobíte nič mimoriadne, ešte nie ste deti Božie... musíte si želať Šalom, čo znamená, že som ochotný dať aj svoj život, aby ste mali nahromadenie všetkého dobra, aj keď ste moji nepriatelia.

To pochádza len z Ducha Kristovho!

Od samého začiatku sa v cirkvi objavovali pokusy zmierniť toto prikázanie nového života učeníka, spomeňme si napríklad na Origena, veľmi známeho biblického učenca z počiatkov cirkvi, ktorý začal zmierňovať toto prikázanie a povedal: len nenávid' svojich nepriateľov.

Nestačí, že nenávidíš nepriateľov, stále si trochu nad spravodlivosťou tohto sveta, ale ešte nie si v Božom kráľovstve.

Nestačí, že ich nenávidíte, musíte konať dobro, musíte dať svoj život k dispozícii nepriateľovi, aby ste mu dali život.

Svätý Ambróz tiež povedal, že tento príkaz je vyhradený pre dokonalých, nie pre tých, ktorí sú medzi nimi, to sú príkazy, ktoré musia praktizovať všetci, ale tento príkaz, milovať aj nepriateľov, je určený pre dokonalých... a svätý Augustín tiež tvrdil, že je určený pre dokonalých, ostatní sa musia len usilovať o túto formu lásky.

Tomáša... existuje latinský výraz, ktorý hovorí "pertinet ad perfectionem caritatis", t. j. nie je potrebný pre spásu, ale práve pre dokonalosť. Tak sme začali obmedzovať Ježišov príkaz a vylučovať nepriateľa z vojny... to bol veľký problém, nie!

Vráťme sa k tomu, čo povedal Ježiš.

Záver:

aby ste boli dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.

Niektorí si toto odporúčanie, tento Ježišov príkaz vysvetľujú ako začiatok cesty, aby sme jedného dňa dospeli k dokonalosti Otca v nebi... Ak je to takýto výklad, tak ja naozaj nezačínam, lebo ma to na začiatku odradí, nie!

Dnes musíš byť vždy dokonalý ako tvoj nebeský Otec, to znamená, že Ježiš poukazuje na tvoju prirodzenosť Božieho syna, syna Dokonalého, a keďže si synom Dokonalého, musíš sa vždy správať ako Otec v nebi.

Toto je dokonalosť, za ktorú sa nedá ísť.